

(Neambiciózní ateliér)

Ateliér Environment, jak jeho koncepci směřovala Barbora Klímová s Michalem Moravčíkem a nyní v jejím rozvíjení pokračuje s Matějem Smetanou, je kontextově zaměřený ateliér. V ateliérových zadáních i při konzultacích jsou studenti vedeni k vnímání širokého spektra souvislostí, ve kterých se jejich práce nachází nebo může nacházet.

„Umění nevzniká ve vzduchoprázdnu.“

Studenti tak často navazovali a navazují na různé tendence site-specific umění a jejich kombinace. Od těch fyzicky prostorových, které se objevily už s minimalismem 60. a 70. Let. Přes specifičnost kulturních a politických kontextů institucionální kritiky. Až k diskursivní specifičnosti, kde je studenty hojně využívána participace diváků i jiných umělců.

„Ateliér mi připomíná nějakou hru, je to experiment sám se sebou, s ostatníma, s výtvarnou tvorbou.“

Ze své podstaty směřuje ateliér studenty k zamýšlení nad zaběhlými rámci institucí. Často vede i k vytváření uměleckých děl vně těchto rámců. Případně i uvnitř podvrtnými způsoby. Rozpoznání díla širší veřejností, případně ani zařazení tvůrčího počínu do kolony umění, často nebývá prioritou.

Zamysleme se společně nad aspekty, které by tento, v jistém slova smyslu, neambiciózní charakter mohly utvářet. Jednotlivé kapitoly jsou uvedeny alternativními pojmenováními, která Environment za dobu svého fungování získal. Pojmenování nekorelují chronologicky, ale tematicky. Ostatně i celý text sleduje spíše linii témat.

(Ateliér Viktora Jelena)

Zásadním zdrojem informací i dojmů se pro tento text staly rozhovory s absolventy a studenty ateliéru. Vzhledem ke vstupní hypotéze, že specifikem ateliéru Environment je neambicióznost, bylo třeba minimalizovat manipulaci k tomuto názoru skrze kladené dotazy. I proto byli dotazovaní k vyprávění vyzváni takto: *„Zajímá mě zkušenost lidí, kteří prošli ateliérem Environment. Můžeš začít od doby, kdy jsi o studiu začal/a uvažovat a pokračovat klidně až do současnosti. Zajímají mě všechny události a zážitky, které byly pro tebe osobně důležité.“*

Povědomí o ateliérových akcích a chronologii doplnily webové stránky ateliéru. Ty dnes především sdružují portfolia studentů od roku 2011 až do současnosti, dříve však informovaly i o proběhlých výstavách a společných akcích. Jejich strukturu vytvořil ještě za svého studia Jan Jáchim. V neposlední řadě je toto zkoumání opřeno o zkušenost šesti let strávených uvnitř tohoto fluidního společenství a postupně budované vztahy se všemi zúčastněnými.

(Ateliér lásky a přátelství)

Bára K. přebrala v roce 2011 vedení po Vladimíru Mertovi a Marianu Pallovi.

„Předtím to byl styl učení neučení. Jednou týdně se tam seješ. Kouří se, pije, konzultuje. Vladimír s Marianem vyprávěli příběhy, bavilo se i o jejich práci. Byly tam menší hranice, bylo to volnější. Člověk mohl i nemusel konzultovat, až pak něco udělal na klauzury.“

U Báry jsem se naučila víc kontinuálně pracovat, tím, že zadávala úkoly v průběhu. Hodně se četlo a diskutovalo ke konkrétním tématům. Bára spíš dává zdroje.“

Vystřídala tak pedagogy oblíbené mezi studenty. Velká část z nich nepřijímala nové vedení jako změnu k lepšímu.

„Oni nechtěli odejít. Spolužačky za ně bojovaly. Půl školy se hádalo. Bylo to dost vypjatý.“

„Bylo těžké na tom začít budovat důvěru a sdílení, věci tolik důležité ke společnému otevřenému tvůrčímu prostředí ateliéru.“

Jedno z prvních semestrálních zadání, pojmenované „Kontext Favu“, možná sloužilo právě k formulování této výchozí pozice. Zadání mělo vést k „[...]uvědomení si vlastní pozice v rámci instituce. A s ohledem na změnu vedení ateliéru nabízet prostor pro vyjádření, konfrontaci postojů, očekávání, frustrací. [...]“

Důvěra se tedy postupně opravdu stala důležitým prvkem vztahové atmosféry ateliéru. A to, jak ze strany studentů, tak pedagogů.

„Studenti vlastně nestárnou, neustále se recyklují. Spíš se proměňují a mizí. Ateliérová atmosféra skáče spíš po těch lidech. Myslím, že na to s Bárou nemáme až takový vliv, ale že se spíš mezi studenty přelejvá atmosféra, jak má každé svůj druh projevu.“

„Když vidí práci a zájem, nechá tě Bára s Matějem dělat si, co potřebuješ. Důvěřují, ale ani si neberou osobně, když uděláš chybu.“

V začátcích možná vyjasňování těchto vnitřních pravidel probíhalo ostřeji než posléze.

„Bára se prostě nemazala. V prváku jsme měli spolužačku, která se tvářila, že ví, co dělá a vůbec tam nechodila. Pak přišla až na instalaci klauzur a ptala se Báry, kam si to má dát. A ona, že nikam.“

„Překvapilo mě, kolik mých failů si studentky pamatují! Aniž bych to chtěla na někoho svádět, tak Michal mě dost podporoval v takovém radikálním přístupu.“

„Slyšela jsem, že jak tam byl Michal, tak to bylo takový tvrdý, bez emocí. Pak když jsem nastoupila, tak tam byl hlavně Matěj. S Bárou jsem se potkala až po jejím návratu z mateřské (možná i mateřskou se to trochu zjemnilo). Přišlo mi, že se tak dobře doplňují. Že Bára občas umí být drsná v těch komentářích a Matěj zas bere všechno pozitivně.“

„Bára i Michal od začátku říkali, že tam nejsou jako vedoucí a asistent, ale že jsou na stejné úrovni.“

Toto prolnutí role vedoucího a asistenta setrvává i v Bářině spolupráci s Matějem S. Ten nahradil Michala M. v roce 2015. Podobně horizontální přístup (jak bychom to dnes nazvali) zastávali a zastávají pedagogové Environmentu i ke studentům.

„Všichni seděli v kolečku a říkali si různé nápady a my jsme tam s kamarádkou přišly ukázat svoje práce. Bylo mi sympatický, že na to měli možnost reagovat i současní studenti ateliéru, že samotný ten kolektiv si vybírá, koho chce dovnitř připustit. Potom v průběhu studia mi přišlo super, že i my jsme měli ten hlas, kdo je nám sympatickej do kolektivu.“

„Atmosféra mi přišla specifická. Přišlo mi to tam vřelý, vážně se tam lidi poslouchají. I když to není třeba celý ateliér, ale pár lidí. Tím, že jsem na ateliér chodila, tak jsme si vytvořili takovou sejf zónu

s lidma, co tam taky chodili. I když byly schůzky často nudný, tak mi to hodně přineslo ty pohledy ostatních lidí.“

Rovný přístup i absence nějakého většího tlaku na produkci utvářejí přívětivý ráz ateliéru.

„[...]na jednu stranu se snažíme upozorňovat studenty na možnosti rezidencí, výstav, organizujeme jim setkání s kurátory a umělci. Na druhou stranu nechci, aby se výuka zvrhla na otázky vlastního manažerství umělce. Snažíme se, aby studenti byli kritičtí k výběrovým mechanismům v oblasti umění, aby s potřebou sebeprosazení zacházeli zdravě. Podstatné je, aby našli vlastní důvody k tvoření, nezávisle na úspěchu.“

„O Báře jsem předtím nic nevěděl, našel jsem jen její stránky, co byly v korejštině. Vlastně se mi líbí Bářina nepřístupnost a tendence věci komplikovat. Potom si ale musíš asi vybrat svoji cestu. Když hledáš pořád ty složitější cesty a komplikuješ svoje projekty, zneprístupňuješ je, tak to se líp dělá z pozice někoho, kdo je zavedenej, lidi ho znají a vyhledávají. Ale pro lidi, co chtějí, aby se o jejich tvorbě teprve někdo dozvěděl... Tak ta atmosféra trochu přispívá k tomu, že se sami nikam příliš tlačit nebudou. Nejsme připravení na výtvarnej a uměleckej provoz, abychom se uměli prosazovat a našli si svoje místo. Ale spíš v jiném smyslu, nutí tě to si vyjasnit svoji pozici a svůj vztah k výtvarnému světu i světu obecně.“

Možná trochu mimo plynutí tematické linky, nikoli však bez návaznosti, stojí za zmínku něco, co Matěj S. nazývá „nepraktickou náladou“.

„Myslím si, že důležitým předpokladem u člověka, který se chce stát umělcem, je schopnost vyřadit z provozu nějaký praktický rozměr uvažování. [...]Musí spíš něco pozbyt než nabýt – vyřadit z provozu nějakou limitující autocenzurní jednotku.“

Tato nepraktická nálada se možná postupně z obsahu díla přesouvá k jeho uplatnění. Je to zároveň svoboda vymanění z užitečnosti, zároveň tíha čelit orientaci společnosti na účel.

„To období bylo krásný v tom, že jsme budovali aktivní neužitečnost. Aktivně neděláš nic užitečného a v tom je to osvobozující, když si tuto svoji pozici uvědomíš. Je to hrozně důležitý, když na tebe společnost tlačí, abys stále přispíval.“

„I když poslední rok se cítím hodně dobře, že v životě něco užitečného dělám. Hrozí totiž samozřejmě, že se v tý aplikovaný neužitečnosti začneš trochu utápět.“

(Nudnej ateliér)

Co se týče počtu nových studentů, respektive uchazečů o studium, zůstával Environment daleko za klasicky zaměřenými ateliéry a Intermedií. Vyhledávaným však byl a stále je, co se týče stáží a přestupů.

„Někdo mi říkal: Jestli se chceš cítit v pohodě a ne ve stresu, pojd' na Enviro.“

Díky malému počtu uchazečů a přetlaku jinde se do ateliéru občas dostali i lidé, kteří to původně neměli v úmyslu.

„Můj vstup do ateliéru nebyl úplně běžný. Původně jsem se hlásila na Intermédia k Vaškovi Stratilovi, ale shodou okolností (snad působením osudu) nás vzala Bára (hlásili jsme se více méně jako dvojice, a to je možná důvod, proč se tomu tak stalo).“

Nutno říct, že i přes prvotní ohledávání nezamýšleného prostředí, takto přijatí studenti zde většinou zůstávali.

„Přijde mi, že prváci jsou ještě takoví rázní, že ještě ví, kdo jsou a co by chtěli dělat. A pak se jim to rozbije o ty zkušenosti z atááků.“

Situace s počtem uchazečů se změnila až s nástupem trendu environmentální vnímavosti. A obratu k ekologii v umění na přelomu první a druhé dekády. V českém prostředí jej ztělesnila například výstava finalistů Ceny Jindřicha Chalupického v roce 2019.

„Předtím jsme museli pořád někomu vysvětlovat, co je to environment.“

K tomuto účelu vznikl dříve v roce 2019 dokument často kladených dotazů o ateliéru.

„Ve vlně zájmu o ekologická a environmentální témata by se mohlo stát, že se náš ateliér stane tak populárním, že to neunes.“ Tedy i později v době většího zájmu a povědomí zůstalo „[...]dobré na začátek zdůraznit, že středobodem ateliérových zájmů není nutně příroda, jako spíš jakékoliv prostředí - včetně těch abstraktních.“

Neblahá prognóza o zániku pod náporom davů se nenaplnila. Nepříjemný přelom, ostatně jako ve většině společností, přinesla až koronavirová krize následujících let.

„Velký rozdíl vidím před korunou a po koruně, všechno se rozpadlo. Dva roky jsme se pořádně neviděli a moc jsme spolu nefungovali, takže se něco změnilo.“

„Měl jsem z ateliéru pocit ryziho přátelství, který se dost přerušil kovidem. První půlrok jsme to tak zkoušeli, ale pak jsem dostal útlum kreativních aktivit a bylo to vidět i na ostatních.“

„Hodně se teď řeší vztahy na ateliéru, ale nevím, jestli je to to primární. Nevím, jestli se musíme mít všichni rádi, když jsme tu spolu. Myslím si, že ateliéry obecně by měly být od toho, aby se tam odehrávalo umění, jakýmikoli formami. Občas nevím, kde to umění v Environmentu je.“

(Introvertní ateliér)

Charakter semestrálních, ale i kratších, zadání jistě v průběhu let podléhal aktuálním tématům, nebo pobídkám institucí (např. „Umění oceňovat“ Společnosti Jindřicha Chalupického). Často se vrací i témata „nadčasová“ (společensví, město, ...). Obecně však mívají spíš rámcový charakter a je dáván prostor vlastním tématům, u kterých je nutnost tvořit zvnitřněná.

„Ideální situace je, že se dohodneme na nějakém úkolu a studenti po měsíci odevzdají hotovou práci, předloží ji i nějakému externistovi. Jenže to by nemohlo jít o tvorbu a začínající autory. Většina studentů přijde se zkušeností tvoření v soukromí. Umění je pro ně jednota s vlastní subjektivitou. Když mají v kolektivu diskutovat svou práci, vnímají to jako bolestivé sebeodhalování. Často se jim přirozeně nedaří najít nějaké inspirativní otázky a důvody k tvoření. Takže se je hlavně snažíme učit se

sebou pracovat, zacházet s vlastní tvořivostí, s časem. V dialogu s ostatními testujeme komunikaci s divákem, účastníkem, publikem.“

Dnes je (oproti popisované době kolem roku 2014) situace možná trochu jiná. Studenti bolestivě vnímají spíš institucionální strukturu a podmínky světa umění (včetně uměleckých škol), než odhalování vlastní subjektivní tvorby. Objevují se čím dál více hlasy k nehieratickému fungování ateliéru. Vedou se debaty o roli a úloze vedoucího ateliéru, asistenta. Nutno podotknout, že na nespokojenost v jistých rámcích již dříve studenti nejen Environmentu reagovali. V roce 2015 vznikl například Ateliér Pavla Ondračky, který byl zformován studenty a fungoval bez vedoucího. Dobově působil paralelně s Ateliérem bez vedoucího na AVU.

Nyní však vzniká potřeba nespokojenost a očekávání spojené s ateliérem (ateliéry) prodiskutovávat uvnitř stávajících institucionálních podmínek.

„Škola má svou strukturu, přes kterou student musí projít. Je blbý, když ji nepochopíš, začneš se proti něčemu bouřit i když to třeba nedává smysl.“

(Katedra tělesné výchovy Ateliér spánku a odpočinku)

Důležitý doplněk semestru tvořily a tvoří ateliérové výjezdy do různých blízkých i vzdálených měst a míst. Lokace a zázemí často poskytli samotní studenti. Neméně důležité jsou společné akce kratšího rozsahu, často používaným principem je vytvoření události, do které se zapojí všichni z ateliéru.

„To se mi na tom studiu líbí nejvíc, že si dáváš nějaký úkoly, ať už sám sobě nebo nějak kolektivně. Děláš ze života něco snesitelného, tím že si vytváříš hry a experimenty.“

„Plenéry mi přišly zásadní v rámci fungování ateliéru, ale spíš vztahového, než toho, že jsme spolu měli něco udělat.“

Význam pro vznik silných vazeb uvnitř kolektivu spočíval v intenzivním pobytu spolu, často i v intenzivních podmínkách. V tomto smyslu bývá často zmiňován plenér na Kypru. Společné pobývání na neznámých místech, sdílení jídla, financí, intimních činností, často spaní ve společných prostorách. To jsou jen některé ze stmelujících prvků plenérů.

Podobně intenzivní byl plenér v Lubné zakončený výstavou „Něco za něco“. Oboje proběhlo za podpory a v režii studenta Martina Hurycha. Působení zde by se dalo shrnout jako drobné zásahy do místního všedního života. Probíhaly více či méně viditelné akce a události. Často studentům stačilo, že se prostě staly. Koláž zásahů doplňovalo hlášení místním rozhlasem. To mělo informovat místní o probíhajících akcích. Často však informaci sdělovalo natolik poetickým způsobem, že význam zůstal skrytý. Ani následná výstava potenciál, narušit vrstvu mlčení, příliš nevyužila.

„Ten plenér byl supr, akorát zase ten výsledek, no... Ateliér nedokončení.“

Bára K. ve videu k této výstavě mluví kriticky o neambicióznosti studentů. A to ve smyslu finalizování děl k představení širšímu okolí. Běžecký závod tak zůstal běžeckým závodem. A vítěz pouličního binga si svou trofej, v podobě sochy Hany Blatné, nevyzvedl.

Výstavní realizace, vycházející ze společných plenérů nebo akcí, využívaly často jen zlomek tvůrčích výstupů, ke kterým skupina v procesu dospěla.

Hru na schovávanou před publikem si vyzkoušel Environment už ve svojí intervenci „Jak se dělá společenství?“. Ta se odehrála v galerii G99 v roce 2012. V rámci jednodenního působení ateliéru v galerii měly být představeny výstupy ze společných akcí ateliéru. Tématem bylo formování a definování společenství. Akce měly podobu rituálů.

Instalaci nakonec vévodil velký stan. Z něj promítal projektor. Vystavující se schovávali ve stanu a střídali se v psaní textu na projektor. Ten vycházel z vyprávěných příběhů, tvořil jakousi sdílenou vzpomínku.

Akce proběhla v rámci výstavy *S-flux*. Výstava tematizovala samotnou Favu, každý ateliér zde dostal prostor k vlastní realizaci. Šlo o zachycení živého společenství ateliérů i fluidního charakteru školy. Co se týče mapy společenství ateliéru Environment, zachycovala myslím stanová akce vcelku přesně jeho insiderský charakter. Divák mohl mít pocit, že je o hlavní „zábavu“ ochuzen, že k vzniklému společenství se může přidružit jen jako voyeur. Tedy plánovaný výstup „návodu na společenství“, vyústil neambiciózně v nastíněnou (ne)možnost takového manuálu.

Ve výčtu akcí, jejichž charakter mohl být formující a zábavný pro lidi uvnitř spíš než vně, zmíním ještě dvě. Akce ke „Dnu otevřených dveří“ na podzim 2018 se odehrávaly v různých částech města. Využívaly již dříve zmíněný princip „pro všechny z ateliéru“. Děly se různé potrhle akce, které máločím prozrazovaly, že by mohly být uměním. Příkladem: fotbalové utkání, snaha projít všemi otevřenými dveřmi po cestě ulicemi, soutěž v obkreslování chodidel kolemjdoucích, dobíhání tramvaje...

V ateliéru tedy na návštěvníky dnu otevřených dveří na Favu nečekaly ani ukázkové práce studentů ani studenti samotní. Přítomni byli střídavě Bára K. s Matějem S. A akce byly různorodými formami sdíleny na facebookovou stránku ateliéru.

Otázkou je, jestli někdo z návštěvníků záznamy na sociálních sítích hledal. Případně jestli vůbec někdo někoho v ateliéru Environmentu hledal. Jisté je jen to, že tento den otevřených dveří byl pro studenty ateliéru příjemnější, než jiné.

„Enviro pro mě bylo vždy nejzajímavější vztahem k akcím. Šzil jsem se s tím tak, že jsem měl pocit, že já spoluvytvářím duch ateliéru a něco z něj bylo ve mně. Cítil jsem prorůstání a chtěl jsem v tom být co nejradiálněji. Nevytvářet hmotný věci, ale události.“

Druhou akci takového charakteru, respektive sérii z roku 2019, uvedu jen krátce. „Bytové návštěvy“ prozkoumávaly otázku, co za umělecké počiny je možné podniknout u sebe doma. Než se to stalo nutností v kovidové situaci o rok později. Zadání se vztahovalo k tradici bytových výstav a kultury scházení se v bytech za minulého režimu. Insiderský charakter byl tedy v těchto akcích základní premisou a ne vedlejším produktem. Dokumentace a zprostředkování proběhlo skrze doprovodný zin *8bitů*. Což odstartovalo krátkou epizodu vydávání zinů při ateliérových akcích. V tištěné podobě nebyly nikde šířeny, bylo možné a stále občas je si je prohlédnout při návštěvě ateliéru. Mnohdy však ztěžuje jejich pochopení to, že přináší jen velmi málo faktických informací a vodítek.

„Mám ráda všechny z ateliéru, to jak je každého tvorba trochu jiná. Už proto mám potřebu, aby ostatní něco dělali. Aby měli vlastní pozici, tím se taky inspiroju. Motivuje mě, když okolo mě někdo něco svého dělá. Mám občas pocit, jako by lidi tam neměli rádi svoji vlastní tvorbu.“

Výčet ukončuje zmínka o Hnutí Nehnutí. V hlavách Viktora Jelena, Anny Tesařové a Markéty Wagnerové vzniklo v roce 2015. Absurdní uskupení snad ohledávalo myšlenku, jestli je třeba ještě vůbec něco dělat.

„[...] Nejdůležitější vlastností je naše obrovská plodnost narážející na barikádu impotence, kterou se bezmocně snažíme zdolat za pomoci vlivného odstupu a deštníku. Nic nás nerozčiluje, ničemu se nedivíme v nekonečně dlouhém manifestačním protokolu. [...]“

Hnutí Nehnutí v dostupných textech protimluvným způsobem rozebírá sebe samo. Jeho médiem byl text. Tvůrčím způsobem také využívalo institucionálního rámce v podobě formulářů žádostí. Jako součást je zmíněn také Výbor pro výzkum AEN. V tomto smyslu rozhodně svojí esejí na Hnutí Nehnutí navazují.

Nejsou zde zmíněny mnohé další výjezdy a události z široké škály proběhlých. Mnohé z nich by se nepochybně vymykaly vytyčenému neambicióznímu charakteru.

(Ateliér Kateřiny Šedé)

Když mluvíme o budování komunity skrze kolektivní akce, je těžké se vyhnout paralele s Kateřinou Šedou. V jistých obdobích se dala velká část projektů vznikajících na ateliéru dát do souvislostí s touto velikánkou participativního umění. Občas se při konzultacích tyto souvislosti zmiňovaly, později se však o Kateřině Šedé spíše mlčelo. Studenti začali mít víc kritický náhled na její práci.

„Přijde mi, že nad ateliérem se dlouhodobě vznáší duch Kateřiny Šedé. Ona je natolik výrazná osobnost svojí gravitací, že téměř pořád okolo ní musíme obcházet. Strašně moc prací na ateliéru se dotýká toho, co dělá, nebo někdy dělala.“

„Vnímám tam tu podobnost, přitom, když by mi někdo řekl, že moje věci připomínají Kateřinu Šedou, tak mě to úplně nepotěší.“

„[...] protože se o tom nemluví, je tam takový prázdný místo-černá díra. Tak je možná potřeba ho nahlídnout kriticky, aby si člověk mohl dokonstruovat vlastní identitu, identitu vlastních věcí.“

Problematičnost projektů Kateřiny Š. (a to kam směřuje kritika z ateliéru) zde není vnímána ani tak v pracích samotných. Spíš v tom, že je to takový mlýnek na maso, do kterého padají stále další a další skupiny.

„Což si myslím, že je právě ta věc, proč se to ten neambiciózní ateliér snaží tak obcházet. Že v ní je ta ambicióznost, jak to právě solí (byť je obdivuhodný, že toho zvládá tolik). To je třeba to, proč je studentům spojení s ní nepříjemný, a že si chtějí dělat věci pro sebe. Působí to na ně moc ramenatě.“

„Já jsem tento pocit obcházení gravitační černý díry pociťoval nejvíc v Lubný. Jak tam někdo mluví o tom chronickým nedokončování. Jestli ten aspekt Kateřiny Šedé nespočívá v tom, že dokončení věci vyžaduje určitou špetku necitlivosti a určitýho násilí. V komunitních projektech to vyžaduje v jistém smyslu něco přelomit nebo zmanipulovat, aby se to dotáhlo. V Lubný to nikdo neudělal a tím to vypadá nedokončený, zároveň to zůstalo na citlivě neambiciozní úrovni.“

(Ateliér plísně)

Možná až účelově jsou zde uvedeny příklady, které podporují tezi o neambiciózním ateliéru. Když se však změní výchozí nastavení pro čtení těchto důkazů, můžeme z nich vyrozumět tendence k něčemu, co například Radim Labuda nazývá umělecká post-praxe.

V průchodu ateliérem je důležitý osobní růst. Nikoli ve smyslu stoupání na pomyslném žebříčku umělecké úspěšnosti, ale spíš osobní kompetence k uvědomělé tvorbě a přemýšlení. Růst podhoubí vnitřních vazeb kolektivu převyšuje potřebu vybudovat dobrý „marketingový“ obraz ateliéru.

Z příběhů dotazovaných vyplývá, že nebylo důležité, aby jejich práce byla vidět. Jako zásadní však vnímají vlastní osobnostní rozvoj směrem ke spolupráci, ale i hlubšímu promýšlení tvorby.

Neambiciózní tedy z tohoto úhlu pohledu může být spíš realistické v tom, co dnes znamená být umělcem, respektive absolventem umělecké školy.

Možná jsou studenti procházející ateliérem Environment o něco lépe připraveni na exkluzivní podobu světa umění (i když i ta se proměňuje) a expresivně řečeno je jim fuk.

Odpovědi na otázku, co je ateliér Environmentu:

Přicházejí do něj většinou citliví přemýšliví lidé, kterým chutná pivo a víno, a kteří nedostatek drzosti vynahrazují milou nejobností.

Je to spolek lidí všehovytvářejích děl, které jsou sice hmotné ale nikterak nezahrnují lidi kolem. Však lidi uvnitř tak nějak sjednocuje.

Atelier environment je instituce, která vyučuje něco, o čem nikdo neví, co to je. To se mi líbí, doporučuji pokračovat až do úplné ztráty formy a obsahu. Jenom tak se vyhne trendům.

Já myslím, že Ateliér Environment má něco společného s Vesmírem, nebo tak něco.

Ateliér environment je z mého pohledu studio, které se zaměřuje na proces tvorby a jeho reflektování v rámci nejbližšího a i širšího okolí. Výzkum a pozorování určitého prostředí, tématu nebo situace se promítá do konkrétní umělecké disciplíny praktikované studentem. Ateliér je mezioborový a není zaměřen na konkrétní médium, výstižné jsou pojmy proces, spolupráce, instalace, proměna, diskuze.

Ateliér environment je otázka "Co je podle vás Ateliér environment vlastně zač?", adresovaná minulým, současným i budoucím studentům ateliéru environment.

Místo, kde můžu rozvíjet své myšlenky a výtvary jakékoliv podoby, co mně právě teď baví a čemu se právě teď věnuji.

otevřená intermediální platforma pro zkoumání souvstažností v současném světě, pro tvorbu umění ne umístěné v prostředí, ale vycházející/reagující na něj.